

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1938.

Andra kammaren.

Nr 19.

Lördagen den 12 mars.

Kl. 8 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 5 innevarande mars.

§ 2.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen

av herr statsrådet *Pehrsson-Bramstorp* propositionerna:

nr 189, angående ytterligare statsunderstöd till Nossans regleringsföretag inom Eggvena med flera socknar av Älvsborgs och Skaraborgs län;

nr 192, angående statsunderstöd till Vens elektrifiering;

nr 210, angående anslag till sjömanshusen m. m.;

nr 211, angående den kemiska analys- och kontrollverksamheten för jordbrukets behov;

nr 217, angående vissa åtgärder till främjande av gemensam maskinanvändning inom det mindre jordbruket;

nr 221, angående hjälpåtgärder åt vissa lägenhetsinnehavare å kronomark;

nr 223, med förslag till sjöarbetstidslag m. m.;

nr 226, angående dels åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreatur, dels ock anslag till statens veterinärbakteriologiska anstalt för budgetåret 1938/39;

nr 232, angående bidrag till hushållningssällskapen;

nr 233, med förslag till förordning angående handel med vissa mineraloljor, m. m.;

nr 235, angående anslag till lantbrukshögskolan;

nr 236, angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar;

nr 238, angående anslag till kommerskollegium och statens elektriska inspektion;

nr 239, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av den internationella arbetsorganisationens fjärde sjöfartskonferens år 1936 fattade beslut;

nr 250, angående förvärvande av viss del av egendomen Nyckelby i Stockholms län för trädgårdsförsök m. m.;

nr 251, angående understöd åt kemisk-växtbiologiska anstalten i Norrbottens län;

nr 252, angående beviljande av anslag till underlättande av anskaffningen av tråköl till generatorgasdrivna motorfordon m. m.;

nr 253, angående ytterligare statsunderstöd till ett torrlägningsföretag, avseende utdikning av sjöarna Ralången och Lunnasjön i Hultsjö socken av Jönköpings län; och

nr 254, med förslag till lag om handel med fodermedel; samt

av herr statsrådet *Forslund* propositionerna:

nr 145, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 66 § lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation;

nr 174, angående förvärv av aktier i Hälsingborg—Hässleholms järnvägsaktiebolag;

nr 176, angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus;

nr 184, angående efterskänkande av kronans rätt till danaarv efter sömmerskan Ada Kristina Larsson från Mortorps socken;

nr 186, angående bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm för budgetåret 1938/39;

nr 187, angående ämnesomfattningen för vissa professorer vid karolinska mediko-kirurgiska institutet;

nr 190, angående anslag till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer m. m.;

nr 191, med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen, m. m.;

nr 193, med förslag till lag om ändrad lydelse av 25 kap. 8 § rättegångsbalken;

nr 194, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o) och 8:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

nr 195, angående vissa markbyten mellan kronan och Borås stad;

nr 196, angående försäljning av vissa kronan tillhöriga områden inom Bergkvara municipalsamhälle;

nr 197, angående inköp av mark för utvidgning av Bodens ingenjörkårs broslagningsplats vid Ängesholmen;

nr 198, angående inrättande av en statens anstalt för själsligt abnorma manliga skyddshemselever m. m.;

nr 199, angående allmänna grunder för avskrivning av å statens allmänna fastighetsfond bokförda tillgångar m. m.;

nr 200, angående redovisning å statens allmänna fastighetsfond av vissa fastigheter, disponerade av Uppsala och Lunds universitet;

nr 201, med förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1938/39 m. m.;

nr 202, angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv;

nr 203, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter;

nr 204, angående omorganisation av konsthögskolan m. m.;

nr 205, angående anslag för budgetåret 1938/39 till värme- och ventilationsanläggningar i operabyggnaden m. m.;

nr 206, angående anslag för budgetåret 1938/39 till en nämnd för granskning av läroböcker;

nr 207, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag);

nr 208, angående anslag för budgetåret 1938/1939 till länsnykterhetsnämnderna m. m.;

nr 209, angående förvärv av aktier i Hälsingborg—Landskrona—Eslövs och Landskrona—Eslövs järnvägsaktiebolag;

nr 212, angående anslag till läroanstalter för dövstumma m. m.;

nr 213, med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) m. m.;

nr 214, angående anordnande av bombskyddstak å kraftstationen vid Stadsforsen i Indalsälven m. m.;

- nr 215, angående statsförvärv av Gävle—Ockelbo järnväg;
nr 216, angående förvärv av aktier i Kalmar nya järnvägsaktiebolag och Sävsjöströms—Nässjö järnvägsaktiebolag;
nr 218, angående anslag till avlöningar och materiel m. m. vid universiteten i Uppsala och Lund;
nr 219, angående inrättande av en statens polisskola m. m.;
nr 220, angående uppförande av säkerhetsanstalt för förvarade och internerade samt ny sinnessjukavdelning inom fångvården;
nr 222, angående försäljning av kronojordlägenheterna Sockenstuguplatsen nr 1 och Kyrkostuguplatsen nr 2 i Vittangi by, Jukkasjärvi socken;
nr 224, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 10, 23, 51 och 73 §§ sjömanslagen den 15 juni 1922 (nr 270);
nr 225, angående anslag till domkapitlen och stiftsnämnderna för budgetåret 1938/39 m. m.;
nr 227, angående beräkningen av pensionsavdrag enligt militära tjänstepensionsreglementet för vissa icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet;
nr 228, angående rätt för distriktsbarnmorskan Anna Elisabet Palmgren till viss tjänstårsberäkning för pension;
nr 229, angående allmän arkitekttävling rörande nybyggnad för gymnastiska centralinstitutet;
nr 230, angående löne reglering för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och högre folkskolor;
nr 231, angående yrkesinspektionens organisation m. m.;
nr 234, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 och 5 §§ förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt, m. m.;
nr 237, med förslag till lag om ändring i vissa delar av 15 kap. strafflagen;
nr 240, angående lönetsberäkning för gymnastikläraren, kaptenen J. E. M. Danckwardt;
nr 241, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;
nr 242, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, m. m.;
nr 243, med förslag till lag om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning;
nr 244, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;
nr 245, angående befrielse för Hans Filip Andersson från viss ersättningskyldighet;
nr 246, angående pensionering av vissa fjärdingsmän;
nr 247, angående ändrade pensionsförmåner för vissa f. d. underofficerskorpraler vid flottan m. m.;
nr 248, angående vissa stödåtgärder inom malmkommunerna;
nr 249, angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer;
nr 255, angående tillämpning i vissa fall av allmänna familjepensionsreglementet å befattningshavare, som avgått med förtidspension före reglementets ikraftträdande;
nr 256, angående pensionsrätt i statens pensionsanstalt för vissa grupper av befattningshavare; och
nr 257, angående anslag till underhåll av Tullgarns slott m. m.

Samtliga dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos följande på kammarens bord liggande motioner; och remitterades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 375 av herr *Hagberg* i Malmö *m. fl.*;

nr 376 av herr *Lundqvist m. fl.*; och

nr 377 av herr *De Geer* i Lesjöfors;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 378 av herr *Olsson* i Staxäng *m. fl.*; och

nr 379 av herrar *Olsson* i Staxäng och *Hansson* i Hönö; samt

till konstitutionsutskottet motionen nr 380 av herrar *Olsson* i Staxäng och *Hansson* i Hönö.

§ 4.

Vidare föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 51—54, bankoutskottets utlåtande nr 21 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 25 och 26.

§ 5.

Slutligen föredrogs och lades till handlingarna jordbruksutskottets memorial, nr 27, med överlämnande till riksdagen av förteckning över av vattenfallsstyrelsen under år 1937 försålda och bortbytta tomter och områden.

§ 6.

Interpellation. Ordet lämnades härefter på begäran till herr **Nyblom**, som anförde: Herr talman! Jag anhåller härmed vördsamt att få till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framställa följande interpellation. I maj 1936 hade Riksförbundet Landsbygdens Folk anledning att i ganska skarpa ordalag påtala ett då till dess kännedom kommet försök från statens järnvägars sida att inom ett visst distrikt förmå jordbrukarna att underteckna kontrakt, som inneburo att järnvägens stängselskyldighet överflyttades på jordbrukaren.

Det har sedan varit tyst om saken, men nu inrapporteras från Skåne och Halland att S. J. är i farten där nere med samma kontraktshistorier igen. Sålunda har RLF:s provinsförbund i Skåne till Riksförbundet i och för åtgärders vidtagande överlämnat följande skrivelse, vilken ytterst emanerar från Stoby lokalavdelning:

»Hösten 1937 har från Statens Järnvägars sida gjorts försök, att få jordbrukare och andra markägare utmed Södra stambanan att övertaga stängselskyldigheten.

Markägarna ha uppvaktats med kontrakt, vari de skola förbinda sig antingen att tillåta stänglets borttagande omedelbart eller också övertaga detsamma i befintligt skick, för att sedan själva underhålla detsamma, om de så önska.

S. J. framhåller, att järnvägen har ingen skyldighet hålla stängsel och kan således utan vidare taga bort det, att loken numera äro så tunga, att de behindrat kunna köra över vilka husdjur som helst. Dessa utgöra sålunda ej längre någon 'fara för trafiken'. Man påstår även, att en kommande lagstiftning i saken blir helt till järnvägens förmån o. s. v.

En del jordbrukare ha också låtit duperas sig och undertecknat dessa kontrakt. Man kan fråga sig, varför järnvägens ombud gå omkring med dylika kontrakt, om det verkligen förhåller sig så, att järnvägen ej är skyldig hålla stängsel.

Interpellation. (Forts.)

Det ligger emellertid nära till hands antaga, att S. J. vill förhandspåverka en lagstiftning i frågan genom att påvisa, huru så eller så många markägare i olika distrikt redan förklarat sig villiga att själva bekosta stängslet eller låta taga bort det.

Sålunda framhölls, hurusom i Östergötland c:a 80 % av tillfrågade skulle underskrivit kontraktet. Härvid är att märka, att det stora flertalet markägare troligen icke äro jordbrukare utan småägare vid stationer eller större samhällen. Dessa ägare ha kanske redan häck eller annat stängsel mot järnvägen och naturligtvis inga större husdjur, varför de äro oberoende av stängslet. Att jordbrukare i någon större utsträckning skulle gått med på dessa ofördelaktiga kontrakt låter osannolikt.

Järnvägen har alltsedan sin tillkomst för c:a 75 år sedan själv bekostat och underhållit stängslet. Djur, som inkommit på banan och dödats, ha ersatts, såvida det berott på bristfälligheter i stängslet. Skall markägaren nu själv svara för stängsel, kan det knappast bli tal om ersättning för dödat eller skadat djur.

Enär jordbrukarna numera i större omfattning än förr ordna fri betesgång för sina djur, är en hägnad mot järnvägen nödvändigare än någonsin. I de flesta fall är det också olika ägare på var sida om banan, varför ett stängsel inte minst av denna orsak måste finnas.

Djuren utgöra inte längre någon fara för trafiken, framhåller järnvägen. Men trafiken innebär nu i högre grad än förr en fara för djuren, på grund av den högre tåghastigheten och obenägenheten hos föraren att stanna.

Ett stabilt stängsel är därför ofrånkomligt.

Att vidmakthålla ett dylikt kan bli synnerligen betungande för de jordbrukare, vars ägor sträcka sig utmed järnvägen.

Om S. J., såväl som andra statliga inrättningar, vill rationalisera sin drift, så att omkostnaderna i möjligaste mån nedbringas, kan däremot ingen anmärkning göras, men om detta skall ske genom att vältra över kostnaderna på vissa av landets jordbrukare, måste häremot inläggas en bestämd protest.»

Så långt skrivelsen från Skåne.

Tydligt nöjer sig emellertid S. J. icke med att blott försöka locka jordbrukare att skriva på de finurligt uttänkta kontrakten. Enligt en uppgift på ledande plats i Södermanlands Nyheter hemställer S. J:s styrelse hos länsstyrelsen i Södermanland och förmodligen även i andra län om borttagande av ytterligare flera stängsel längs statsbanorna. *oaktat angränsande fastighetsägare ej äro villiga att därtill lämna sitt samtycke!* Utom i sådana fall, där järnvägen löper utmed landsväg, går fram i kärmark, på hög bank eller i bergskärningar ifrågasättes att järnvägen skulle befrias från stängselskyldighet även där »endast ett fåtal kreatur förekomma invid längre sträckor av järnvägslinjen».

Det är inte första gången, anmärker härtill Söd. Nyh., statens järnvägar gjort försök att slippa ifrån skyldigheten att hålla stängsel utefter järnvägslinjerna, vilka ha till uppgift att hindra betande kreatur från att komma in på banan och skadas eller dödas av tågen. En allmän framstöt i detta syfte från S. J:s sida, som gjordes för några år sedan, ledde emellertid till negativt resultat, men nu synes man ha för avsikt att nå samma mål på andra vägar och att på jordägarna återvältra skyldigheter och kostnader för stängselhållande.

Att utan vidare befria järnvägarna från stängselskyldigheten lär i varje fall inte gå för sig, enär detta skulle innebära ändring i själva koncessionsvillkoren. Enligt dessa är järnvägen nämligen skyldig att utan undantag hålla stängsel utmed järnvägslinjerna och omkring den mark som genom expropriation eller på annat sätt förvärvats med äganderätt av järnvägen, men i många fall har genom överenskommelse med ägarna av intilliggande marker järnvägen kunnat

Interpellation. (Forts.)

befrias från att hålla stängsel, där så icke varit nödvändigt med hänsyn till rena betesmarker. Under de senare åren synes järnvägen emellertid systematiskt arbetat på att komma ifrån stängselskyldigheten genom att träffa separata överenskommelser med resp. jordägare, varvid man stundom sökt bibringa dessa uppfattningen att järnvägen icke är stängselskyldig. Att det icke förhåller sig så framgår med önskvärd tydlighet av villkoren vid koncessionsbeviljande. Ej sällan torde även den framtida stängselskyldigheten ha påverkat prissättningen vid markinlösningarna.

Det är visserligen tacknämligt att S. J. strävar för att förbilliga driftkostnaderna, men man kan inte vara med riktigt i galoppen, när man med åsidosättande av bindande avtal vill övervältra kostnaderna på andra, i detta fall speciellt lantbrukarna, ty något annat resultat kan man ej komma till om järnvägen befrias från stängselskyldighet även där »endast ett fåtal kreatur förekomma». Redan nu finnes det för övrigt giltiga orsaker att ägna uppmärksamhet åt det sätt varpå S. J. fullgör sina skyldigheter i berörda avseende. Som allmän regel gäller att stängslen mer och mer försämrats. Gammal rostig järntråd, som brister vid minsta beröring, är ett ofta förekommande stängselmaterial, och att trådarna på långa sträckor, även intill betesmarker, ligga nedfallna på marken hör dessvärre icke till sällsyntheterna. Fall har också inträffat, att betande djur inkommit på linjen och blivit skadade eller dödade och medfört stora förluster för ägarna. Visserligen åligger det järnvägen att ersätta skador som uppstått genom dess vållande, men om vållandet inte kan ledas i bevis så står djurägaren där vackert. Och mången gång kan det falla sig svårt att peka ut platsen där ett nötkreatur tagit sig in på järnvägslinjen. I vanliga fall nöjer sig järnvägen ej heller med mindre än att skadeståndsplikten fastställs genom en dyrbar domstolsprocess, även om det hela kunde ordnas genom ett enkelt skiljedomsförfarande.

En uppmjukning av stängselskyldigheten i den utsträckning styrelsen för statens järnvägar begärt kommer i varje fall att tillskynda jordägarna på landsbygden inte blott större besvär utan även större kostnader. På många ställen, där järnvägen skurit itu ägofigurerna, i vissa fall t. o. m. i sådan utsträckning att boningshus och ekonomibyggnader kommit att ligga på var sin sida av banan, har man redan nu tillräckligt med obehag utan att dessa skola ökas genom att järnvägen medgives ytterligare förmåner av det slag som nu begäres. Även lantbrukarna behöva i lika hög grad som järnvägen se till att utgifterna ej stiga över rimliga gränser. I varje fall kan det icke anses opportunt att låta bönderna utan ersättning svara för S. J:s skyldigheter att hålla erforderliga stängsel utefter järnvägslinjerna.

Saken är så pass allvarlig att man kan ha anledning kräva ett ingripande från kommunikationsministerns sida.

Jag anhåller därför att till herr statsrådet få framställa följande frågor:

- 1) Har herr statsrådet uppmärksammat de av statens järnvägar vidtagna åtgärderna i syfte att undgå stängselskyldigheten?
- 2) Har herr statsrådet för avsikt att ingripa för att skydda de enskilda jordägarnas rätt och intressen?

Ifrågavarande anhållan blev av kammaren bifallen.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om landsting; och

nr 7, i anledning av väckta motioner om utredning angående inrättande av ett hälsovårdsdepartement;

statsutskottets utlåtanden:

nr 4, angående regleringen för budgetåret 1938/39 av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet; och

nr 6, angående regleringen för budgetåret 1938/39 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om kommission, handelsagentur och handelsresande; och

nr 23, i anledning av väckt motion om vissa lönetillägg ur kyrkofonden åt kyrkoherden och komministern i Södra Sallerups m. fl. församlingars pastorat; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov (rekvisitionslag), lag om skyldighet i vissa fall att i fredstid tillhandahålla förnödenheter m. m. för krigsmaktens behov och lag om förfogande över viss egendom för krigsmaktens behov (militär förfogandelag);

nr 22, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förfoganderätt för luftskyddets behov, dels ock en i ämnet väckt motion; och

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § lagen den 9 april 1926 (nr 66) angående anskaffande av fartyg för krigsmaktens ställande på krigsfot (fartygsuttagningslagen).

§ 8.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från första lagutskottet:

nr 96, i anledning av väckta motioner angående ändring av 17 kap. 4 § handelsbalken m. m.; samt

från andra lagutskottet:

nr 97, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 19 med förslag till lag om understödsföreningar m. m. samt nr 20 med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor m. m.;

nr 98, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1937 vid dess tjugotredje sammanträde fattade beslut;

nr 99, i anledning av väckta motioner om skärpt lagstiftning rörande alkoholpåverkan under färd med motorfordon m. m.; och

nr 100, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordningar om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare och fångar m. fl.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Nordström* i Kramfors *m. fl.*, nr 381, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 136, med förslag till lag om avbrytande av havandeskap m. m.;

herr *Persson* i Falla, nr 382, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 137, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2, 3 och 15 §§ lagen den 27 juni 1902 (nr 71), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar; och

herr *Spångberg*, nr 383, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 146, med förslag till lag om upphävande av 18 kap. 13 § 2 mom. strafflagen, m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Pettersson</i> i Rosta	under	2 dagar	fr. o. m.	den	12 mars,
» <i>Landgren</i>	»	2	»	»	13 »
» <i>Hansson</i> i Rubbestad	»	2	»	»	14 »
» <i>Pettersson</i> i Hällbacken	»	2	»	»	14 »
» <i>Gustafson</i> i Kasenberg	»	2	»	»	13 »
» <i>Wallén</i>	»	2	»	»	12 »
» <i>Eklund</i>	»	4	»	»	14 »
» <i>Leffler</i>	»	4	»	»	12 »
» <i>Erlander</i>	»	2	»	»	12 »
» <i>Hansson</i> i Hönö	»	2	»	»	12 »
» <i>Hallén</i>	»	3	»	»	15 »
» <i>Senander</i>	»	3	»	»	12 »

och

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 8.26 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Tisdagen den 15 mars.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 8 och den 9 innevarande mars.

§ 2.

Herr statsrådet *Engberg* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 188, med förslag till lag angående särskilda grunder för klockar- och organistlöns bestämmande samt om dispositionen av till klockar- och organisttjänst hörande avlöningstillgångar.

Denna proposition bordlades.

§ 3.

Herr talmannen lämnade härefter på begäran ordet till

*Svar å
interpellation.*

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp**, som anförde: Herr talman! Med andra kammarens tillstånd har herr Lövgren till mig riktat två frågor rörande vissa innehavare av kronolägenheter i Norrland åvilande skatter.

Herr Lövgren har till utgångspunkt för sina frågor upptagit några fall då innehavare av kronotorp av domänstyrelsen avkrävt vägs katt, som styrelsen förskjutit för åren 1922—1936. Enligt interpellanten skulle det hittills ha varit en allmänt vedertagen uppfattning att de s. k. kronotorparna i de sex nordligaste länen skulle vara befriade från lägenheterna åvilande skatter och onera såvida icke annat uttryckligen bestämts i arrendekontraktet.

I anledning härav har herr Lövgren till mig riktat för det första den frågan, huruvida jag icke anser, att en skatteindrivning av den art, som domänstyrelsen här är i färd med att genomföra hos vissa arrendatorer på kronoparkerna i Norrland, borde inställas och skattebeloppen i stället avskrivras.

Den andra frågan herr Lövgren framställt till mig är den, huruvida jag vill medverka till utfärdande av klara och tydliga bestämmelser om räckvidden av dessa arrendatorers skattskyldighet, så att åtgärder av den art, som domänstyrelsen i förut relaterade fall vidtagit, icke vidare kunna komma i fråga och om jag vill så långt som möjligt skydda dessa arrendatorer så att de icke åläggas en ökad skattetunga.

Innan jag klargör min ställning till de av herr Lövgren framlagda frågorna, torde jag få lämna en redogörelse dels för de bestämmelser, som gällt och gälla rörande skattskyldigheten för innehavare av skogstorp, odlingslägenheter och kronotorp, vilka torde vara de arrendatorer interpellanten avser med sina frågor, och dels för de fall av skatteindrivning, vilka torde åsyftas.

Upplåtelseerna av skogstorp i Västerbottens och Norrbottens län skedde jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1891 och kungörelsen den 27 maj 1904. Upplåtelseerna av odlingslägenheter på kronoparker och kronoöverlopsmarker

Svar å interpellation. (Forts.)

inom de sex nordligaste länen skedde jämlikt kungörelse den 18 juni 1909. I kontrakten rörande dessa upplåtelser intogs bestämmelse, att innehavaren under de s. k. frihetsåren, de år då lägenheten brukades utan avgäld, skulle vara fri från erläggande av skatter och onera. Efter frihetsåren inträdde emellertid såväl avgäldsplikt som skattskyldighet för upplåtelsen enligt de för nämnda kronomarker gällande grunder.

Före 1921 voro kronomarker, å vilka ifrågavarande upplåtelser skett, bevillningsfria. Av allmänna utskylder och onera skulle för dem följaktligen utgöras endast vägskatt, undantagsvis även vägunderhåll in natura, för i mantal satt jord, utom i de fall då marken av kronan inköpts efter 1874 års början. I sistnämnda fall skulle även efter kronans förvärf fastigheten upptagas till kommunal beskattning i full utsträckning. Från och med 1921 pålades emellertid staten bevillning för samtliga sina fastigheter och kommunalskatt i större utsträckning. Från och med 1921 tillkommo alltså för de fastigheter, som tidigare betungats av endast vägskatt och vägunderhåll, även kommunalskatt och landstingsskatt. Även sedan bevillningen bortfallit äro dessa fastigheter underkastade kommunal skatteplikt.

Enligt 2 kap. 23 § nyttjanderättslagen i dess ursprungliga lydelse skulle arrendatorn ansvara för all skatt och annan tunga, som utginge för fastigheten eller enligt lag åläge jordägaren, dock med undantag för bevillning. Därest under arrendetiden ny sådan skatt eller tunga tillkomme, skulle jordägaren själv svara därför. Resultatet av dessa bestämmelser blev, att efter frihetsårens utgång innehavare av lägenheter, som upplåtits före 1921, kommo att svara allenast för vägskatt och i vissa fall vägunderhåll, under det att de som fått sina upplåtelser efter 1921 finge svara för samtliga fastigheten åvilande skatter med undantag av bevillning.

Sedan nyttjanderättslagens bestämmelser i nu förevarande hänseenden år 1928 ändrats, så att jordägaren skulle svara för all skatt och allmän tunga med undantag av vägskatt och vägunderhåll in natura, har domänstyrelsen meddelat bestämmelser att vid utarrendering av jordbruksfastighet under styrelsens förvaltning skattskyldighet skulle åläggas arrendatorn enligt de nya bestämmelserna i nyttjanderättslagen. Till följd härav behöfde innehavare av därefter överlåtna kronotorp, vilken upplåtelseform tillkom genom kungörelse den 14 juni 1929, endast svara för vägskatt och vägunderhåll.

För undanröjande av denna olikhet i skattehänseende hemställde domänstyrelsen i skrivelse den 2 januari 1931, att innehavare av skogstorp och odlingslägenheter, som efter frihetsårens utgång vore skyldiga att svara för all skatt och tunga från fastigheten, måtte från och med 1931 befrias från skyldigheten att svara för annan skatt och tunga än vägskatt och vägunderhåll. Sedan Kungl. Maj:t i 1932 års statsverksproposition vid äskande av medel till odlings- och byggnadshjälp till innehavare av odlingslägenheter m. fl. föreslagit riksdagen att besluta i enlighet med vad domänstyrelsen hemställt, biföll riksdagen detta förslag. Från och med 1931 svara alltså innehavare av dessa lägenheter icke för annan skatt än vägskatt och vägunderhåll.

År 1935 tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet utredningsmän för verkställande av utredning rörande egnahemsverksamheten och andra med statens verksamhet på det sociala jordområdet sammanhängande frågor. Dessa utredningsmän avgåvo den 25 januari i år förslag till ytterligare stödåtgärder för bland annat innehavarna av de lägenheter, varom nu är fråga. Vid utarbetandet av sitt förslag ha utredningsmännen överlagt med särskilda av mig tillkallade representanter för domänstyrelsen och innehavare av förutnämnda lägenheter. I sitt förslag ha utredningsmännen föreslagit vissa lättnader i legan. Däremot ha icke framlagts några förslag till ytterligare lätt-

Svar å interpellation. (Forts.)

nader i skattskyldigheten. Utredningsmännens framställning har föranlett proposition till riksdagen.

Vad angår det sätt varpå de av interpellanten påtalade indrivningsförsöken verkställdes, torde jag få lämna följande upplysningar, som inhämtats från domänstyrelsen. Sedan genom 1932 års riksdagsbeslut skattskyldigheten reglerats, anmodade domänstyrelsen genom cirkulärskrivelse den 14 maj 1932 vederbörande jägmästare att tillse, att lägenhetsinnehavarnas utskylder för tiden till och med 1930 blevo guldna, därvid avdrag å vederbörandes arbetsförtjänst lämpligen borde göras. Därest utskylderna icke kunde indrivas före den 1 januari 1933, skulle anmälan därom göras till styrelsen. I enlighet härmed gjordes vissa anmälningar om bristande betalning. Dessa avsågo i allmänhet endast smärre belopp, vilka sedermera efter hand inbetalts eller avskrivits. Å ett revir hade emellertid indrivning icke skett varje år före 1932, och i detta fall verkställdes utredning rörande oguldna skatter för åren 1923—1930. Enligt jägmästarens anmälan den 14 februari 1933 hade från 27 lägenhetsinnehavare betalning icke influtit för tillhoppa 3,400 kronor. Domänstyrelsen anmodade då jägmästaren att med dessa söka träffa överenskommelse om resterade utskylder genom kvittning i arbetsförtjänst eller genom lämpliga avbetalningar. I fråga om 12 av dessa lägenhetsinnehavare gjordes vid 1937 års utgång, alltså efter närmare fem års indrivningsförsök, anmälan till domänstyrelsen för inkassering. Denna anmälan omfattade även de senare årens oguldna utskylder. Samtidigt avgav jägmästaren förslag till avskrivning hos tre lägenhetsinnehavare på grund av ömmande förhållanden. I anledning härav avskrev styrelsen tillhoppa 844 kronor. Efter nyssnämnda anmälan vidtog domänstyrelsen sina av herr Lövgren omnämnda inkasseringförsök. Med undantag för två fall med krav i runt tal å resp. 475 och 280 kronor avse de förnyade kraven belopp mellan 77 och 175 kronor. Domänstyrelsen har ansett, att några särskilda omständigheter icke framkommit, som borde föranleda, att ifrågakvarande lägenhetsinnehavare skulle befrias från att erlagga skatten.

Av vad jag anfört torde framgå att någon skatteböroda utöver vad riksdagen beslutat icke pålagts ifrågakvarande lägenhetsägare samt att klara och tydliga bestämmelser angående skattskyldigheten funnits alltsedan år 1932. Hänsyn måste självfallet krävas för ingångna avtal, varför det får anses berättigat, att staten gör sina anspråk gällande, då inga ömmande omständigheter kunna åberopas som skäl för eftergift. Å andra sidan bör enligt min mening vid indrivning av dessa utskylder all möjlig hänsyn tagas till lägenhetsinnehavarnas ofta svåra ekonomiska belägenhet. Där verkligt behov av avskrivning föreligger, bör sådan verkställas. Beträffande det sätt varpå indrivningen skett framgår av redogörelsen i det föregående, att det före 1932 inom ett revir förekommit, att indrivning icke skett varje år. Jag vill med anledning härav uttala, att det synes angeläget tillse, att betalningarna verkställas för varje år, så att icke större belopp måste utkrävas på en gång, vilket givetvis gör det svårare för lägenhetsinnehavarna att uppfylla sina förpliktelser.

Slutligen vill jag med anledning av vad interpellanten i övrigt framhållit erinra, att egnahemsutredningen alltjämt har även hithörande frågor under behandling, varför förslag till de ändringar, som kunna finnas påkallade, torde vara att förvänta sedan utredningen slutfört sitt arbete. Under sådana förhållanden anser jag det icke vara möjligt att göra något ytterligare uttalande i dessa frågor för närvarande.

Härpå yttrade:

Herr Lövgren: Herr talman! Jag ber först att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framföra mitt tack för svaret på min in-

Svar å interpellation. (Forts.)

terpellation. Jag är i stort sett tillfredsställd med detsamma, men jag måste ju säga, att det är ägnat att framkalla förvåning, när ett statens ämbetsverk kräver skatt i efterskott för inte bara de tio år, som man enligt svensk lag kunde ha rättighet att framställa krav för, utan för hela 15 år tillbaka i tiden. Det var just den omständigheten, att kravet avsåg så lång tid och riktade sig mot människor, som voro av den uppfattningen, att kravet var obefogat — i varje fall obefogat till och med fram till år 1932 — som föranledde mig att framställa denna interpellation.

Nu visar det sig ju, att det inte är alla revir, som äro skötta på detta sätt, utan att indrivningarna för nyssnämnda längre tidrymd inskränka sig till att avse ett relativt fåtal lägenhetsägare, och i anledning därav skall jag inte göra någon större sak av det här utan bara uttala den förhoppningen, att när man går att slutgiltigt reglera förhållandena för dessa lägenhetsägare man måtte taga den allra största hänsyn till dem, därför att de tillhöra den kategori av folk här i landet, som bär dagens tunga och hetta i alldeles särskilt hög grad. De sitta inte på livets solsida precis, de som ha kronotorp på Norrlands kronoparker, utan äro nog i behov av gynnsammare bestämmelser i fråga om skattskyldighet och även i fråga om upplåtelsevillkoren för sina torp än vad de hittills ha haft.

Jag ber att få tacka för det svar jag har fått.

Herr **Jacobson**: Herr talman! Då jag i egenskap av s. k. sakkunnig deltagit i 1936 års egnahemsutredning vid behandlingen av denna fråga, vill jag, med anledning av statsrådets yttrande, att det icke gjorts något yrkande om lättnad beträffande skattskyldigheten för ifrågavarande kategori, säga, att jag för min del hyste den uppfattningen, att när det gäller kronotorparna och kolonisterna bör den norrländska arrendelagen vara tillämplig. Nu hör jag, att domänstyrelsen stöder sig på 1932 års riksdagsbeslut, vilket torde vara riktigt. Men jag vill uttala den förhoppningen, att rättelse skall komma till stånd i detta fall. Det kan icke vara rätt, att de sämst ställda arrendatorerna skola drabbas av en strängare lagstiftning än varje annan arrendator.

I övrigt vill jag påpeka, att det förslag, som framlagts i proposition nr 221, avser, som statsrådet säger, icke en enhetlig och allsidig lösning av spörsmålet. Nu har endast gjorts en utbrytning av tvenne frågor, nämligen om en utökning av antalet fria år för kolonisterna med ytterligare fem och om avskrivning av det s. k. tilläggsbidraget för lägenhetsinnehavarna och skogstorparna. Själva den stora frågan, kronotorparnas och kolonisternas förbättrade ställning, torde komma först nästa år i samband med 1936 års egnahemsutrednings förslag.

Till sist vill jag endast tillägga, att när det gäller Västerbotten, där vi ha de flesta kronotorparna och kolonisterna, har det förekommit mycken och befogad kritik av domänverkets sätt att gå till väga vid indrivningen av dessa skatter. Det är något fel i det nuvarande systemet, därom råder ingen tvekan.

§ 4.

Föredrogos var efter annan Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen, nr 145, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 66 § lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation;

till statsutskottet motionerna:

nr 174, angående förvärv av aktier i Hälsingborg—Hässleholms järnvägsaktiebolag;

nr 176, angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus;

nr 184, angående efterskänkande av kronans rätt till danaarv efter sömmerskan Ada Kristina Larsson från Mortorps socken;

nr 186, angående bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm för budgetåret 1938/39; och

nr 187, angående ämnesomfattningen för vissa professurer vid karolinska mediko-kirurgiska institutet;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 189, angående ytterligare statsunderstöd till Nossans regleringsföretag inom Eggvena med flera socknar av Älvsborgs och Skaraborgs län;

till statsutskottet propositionen, nr 190, angående anslag till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer m. m.;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 191, med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen, m. m.;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 192, angående statsunderstöd till Vens elektrifiering;

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 193, med förslag till lag om ändrad lydelse av 25 kap. 8 § rättegångsbalken; och

nr 194, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o) och 8:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

till statsutskottet propositionen, nr 195, angående vissa markbyten mellan kronan och Borås stad;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 196, angående försäljning av vissa kronan tillhöriga områden inom Bergkvara municipalsamhälle;

till statsutskottet propositionerna:

nr 197, angående inköp av mark för utvidgning av Bodens ingenjörkårs broslagningsplats vid Ängesholmen;

nr 198, angående inrättande av en statens anstalt för själsligt abnorma manliga skyddshemselever m. m.;

nr 199, angående allmänna grunder för avskrivning av å statens allmänna fastighetsfond bokförda tillgångar m. m.;

nr 200, angående redovisning å statens allmänna fastighetsfond av vissa fastigheter, disponerade av Uppsala och Lunds universitet;

nr 201, med förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1938/39 m. m.; och

nr 202, angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 203, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter;

till statsutskottet propositionerna:

nr 204, angående omorganisation av konsthögskolan m. m.;

nr 205, angående anslag för budgetåret 1938/39 till värme- och ventilationsanläggningar i operabyggnaden m. m.; och

nr 206, angående anslag för budgetåret 1938/39 till en nämnd för granskning av läroböcker;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 207, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag);

till statsutskottet propositionerna:

nr 208, angående anslag för budgetåret 1938/39 till länsnykterhetsnämnderna m. m.; och

nr 209, angående förvärv av aktier i Hälsingborg—Landskrona—Eslövs och Landskrona—Eslövs järnvägsaktiebolag.

Vid nu skedd föredragning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 210, angående anslag till sjömanshusen m. m. hänvisades propositionen, såvitt anginge pensions- och understödsväsende för sjöfolk samt anslag under elfte huvudtiteln, till bankoutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och remitterades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition, nr 211, angående den kemiska analys- och kontrollverksamheten för jordbrukets behov.

Vid härefter skedd föredragning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 212, angående anslag till läroanstalter för dövstumma m. m. hänvisades propositionen, såvitt anginge lagförslaget, till behandling av lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Vidare föredrogs var efter annan följande Kungl. Maj:ts på bordet liggande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen, nr 213, med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) m. m.;

till statsutskottet propositionerna:

nr 214, angående anordnande av bombskyddstak å kraftstationen vid Stadsforsen i Indalsälven m. m.;

nr 215, angående statsförvärv av Gävle—Ockelbo järnväg; och

nr 216, angående förvärv av aktier i Kalmar nya järnvägsaktiebolag och Sävsjöström—Nässjö järnvägsaktiebolag;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 217, angående vissa åtgärder till främjande av gemensam maskinanvändning inom det mindre jordbruket;

till statsutskottet propositionerna:

nr 218, angående anslag till avlöningar och materiel m. m. vid universiteten i Uppsala och Lund;

nr 219, angående inrättande av en statens polisskola m. m.; och

nr 220, angående uppförande av säkerhetsanstalt för förvarade och internerade samt ny sinnessjukavdelning inom fångvärdens;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 221, angående hjälpåtgärder åt vissa lägenhetsinnehavare å kronomark; och

nr 222, angående försäljning av kronojordlägenheterna Sockenstuguplatsen nr 1 och Kyrkostuguplatsen nr 2 i Vittangi by, Jukkasjärvi socken;

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 223, med förslag till sjöarbetstidslag m. m.; och

nr 224, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 10, 23, 51 och 73 §§ sjömanslagen den 15 juni 1922 (nr 270);

till statsutskottet propositionen, nr 225, angående anslag till domkapitlen och stiftsnämnderna för budgetåret 1938/39 m. m.;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 226, angående dels åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreatur, dels ock anslag till statens veterinärbakteriologiska anstalt för budgetåret 1938/39;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 227, angående beräkningen av pensionsavdrag enligt militära tjänstepensionsreglementet för vissa icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet; och

nr 228, angående rätt för distriktsbarnmorskan Anna Elisabet Palmgren till viss tjänstårsberäkning för pension;

till statsutskottet propositionerna:

nr 229, angående allmän arkitektävling rörande nybyggnad för gymnastiska centralinstitutet;

nr 230, angående lönerreglering för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och högre folkskolor; och

nr 231, angående yrkesinspektionens organisation m. m.;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 232, angående bidrag till hushållningssällskapen.

Vid härpå skedd föredragning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 233, med förslag till förordning angående handel med vissa mineraloljor, m. m., hänvisades propositionen, såvitt anginge förordningsförslaget, till behandling av lagutskott samt i övrigt till statsutskottet.

Slutligen föredrogos var efter annan övriga å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet propositionen, nr 234, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 och 5 §§ förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt, m. m.;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 235, angående anslag till lantbrukshögskolan; och

nr 236, angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 237, med förslag till lag om ändring i vissa delar av 15 kap. strafflagen;

till statsutskottet propositionen, nr 238, angående anslag till kommerskollegium och statens elektriska inspektion;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 239, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av den internationella arbetsorganisationens fjärde sjöfartskonferens år 1936 fattade beslut;

till statsutskottet propositionen, nr 240, angående lönetursberäkning för gymnastikläraren, kaptenen J. E. M. Danckwardt;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 241, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 242, med förslag till lag om

fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, m. m.;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 243, med förslag till lag om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning; och
nr 244, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

till statsutskottet propositionen, nr 245, angående befrielse för Hans Filip Andersson från viss ersättningskyldighet;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 246, angående pensionering av vissa fjärdingsmän; och
nr 247, angående ändrade pensionsförmåner för vissa f. d. underofficerskorpraler vid flottan m. m.;

till statsutskottet propositionen, nr 248, angående vissa stödåtgärder inom malmmunternerna;

till bankoutskottet propositionen, nr 249, angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 250, angående förvärvande av viss del av egendomen Nyckelby i Stockholms län för trädgårdsförsök m. m.;

nr 251, angående understöd åt kemisk-växtbiologiska anstalten i Norrbottens län;

nr 252, angående beviljande av anslag till underlättande av anskaffningen av träkol till generatorgasdrivna motorfordon m. m.; och

nr 253, angående ytterligare statsunderstöd till ett torrlägningsföretag, avseende utdikning av sjöarna Ralången och Lunnasjön i Hultsjö socken av Jönköpings län;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 254, med förslag till lag om handel med fodermedel;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 255, angående tillämpning i vissa fall av allmänna familjepensionsreglementet å befattningshavare, som avgått med förtidspension före reglementets ikraftträdande; och

nr 256, angående pensionsrätt i statens pensionsanstalt för vissa grupper av befattningshavare; samt

till statsutskottet propositionen, nr 257, angående anslag till underhåll av Tullgarns slott m. m.

§ 5.

Vidare föredrogos och remitterades till behandling av lagutskott följande på bordet liggande motioner, nämligen

nr 381 av herr *Nordström* i Kramfors *m. fl.*;

nr 382 av herr *Persson* i Falla; och

nr 383 av herr *Spångberg*.

§ 6.

Härefter föredrogos, men bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden nr 6 och 7, statsutskottets utlåtanden nr 4 och 6, första lagutskottets utlåtanden nr 22 och 23 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 21—23.

§ 7.

Ordet erhöles nu på begäran av herr **Olsson** i Staxäng, som yttrade: Herr talman! På grund av omfattningen av de med Kungl. Maj:ts propositioner nr 207, 208 och 231 avsedda ärendena tillåter jag mig anhålla, att kammaren måtte besluta utsträckning av motionstiden i anledning av dessa propositioner till det kammarens sammanträde, som infaller näst efter tjugu dagar från propositionernas avlämnande.

Denna hemställan biföles.

§ 8.

Härpå gav herr talmannen på begäran ordet till herr **Hagberg** i Luleå, som anförde: Herr talman! Jag hemställer, att motionstiden beträffande Kungl. Maj:ts propositioner nr 190, 223 och 224 måtte utsträckas till 20 dagar.

Jämväl denna hemställan biföles.

§ 9.

Herr **Skoglund**, som nu på begäran erhöles ordet, yttrade: Herr talman! Ge- *Interpellation.*
nom Gamla Norbergs häradsrätts utslag den 1 sistlidne februari dömdes elektrikern Bror Folke Björkin för det han i syfte att gå främmande makt tillhanda insamlat uppgifter, vilkas meddelande till främmande makt kan skada rikets försvar samt för det han i avsikt att bereda sig fördel obehörigen givit annan del av yrkeshemlighet att hållas i fängelse ett år sex månader.

Av domsmotiveringen framgår att Björkin vid olika tillfällen under år 1937 sammanträffat med en person å en främmande makts legation i Stockholm, vilken uppenbarligen handlat såsom representant för denna främmande makt, samt att Björkin av honom mottagit penningar såsom ersättning för vissa, på nämnda persons begäran av Björkin anskaffade uppgifter rörande hårdmetalltillverkningen vid Fagersta bruk.

Den omständigheten, att medlemmar av främmande stats legationer här i riket kunna bedriva verksamhet i syfte att förskaffa sig kännedom om fabriktionshemligheter av värde för vår försvarsberedskap, måste uppenbarligen ingiva den största oro.

Enligt en i tidningspressen synlig kommuniqué har den svenska regeringen i anledning av vad som förevarit framfört föreställningar till den främmande maktens i fråga — Sovjetunionen — sändebud i Stockholm och därvid uttalat sin bestämda förväntan, att mellanhavanden av denna art icke vidare skola förekomma.

Då något vidare i ärendet icke blivit bekant och bl. a. kännedom saknas huruvida den eller de medlemmar av den sovjetryska legationen, vilka varit delaktiga i saken allt fortfarande trots vad som inträffat härstädes företräda sitt land och om den ställning, som den ryska handelsdelegationen intagit i frågan, beder jag till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena få framställa följande frågor:

1:o) Kvarstå ännu de personer inom den sovjetryska legationen och handelsdelegationen, som äro inblandade i dessa mål, på sina poster?

2:o) Vilka åtgärder kommer, om så är fallet, regeringen att vidtaga i syfte att förhindra fortsatt verksamhet till skada för vårt land och dess försvarsväsen från medlemmar av beskickningen eller den ryska handelsdelegationen?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

Andra kammarens protokoll 1938. Nr 19.

§ 10.

Interpellation. Herr talmann gav härefter på begäran ordet till herr **Hagberg** i Luleå, som anförde: Herr talman! Det sätt, varpå ett suveränt rike i dessa dagar inlemmats i ett annat större rike har överallt vållat den största oro och förbittring. Genom det österrikiska statsöverhuvudets president Miklas förklaring har det klarlagts att det inte ens förelåg den formella anledning till ingripande för Tyskland, som dess telegramtjänst förmedlat till världen.

Om folkförbundet och dess medlemsstater tolerera det skedda utan några motåtgärder så prisgivas därmed principiellt de svagare staterna åt de starkares godtycke. Om de små och svagare staterna inte nu företaga sig något för att hävda den internationella folkrätten, om inte ett verkligt kollektivt uppträdande kommer till stånd, så är därmed också de övriga småstaternas självständighet i omedelbar fara.

Därför har enligt min mening vårt land och de nordiska staterna just nu särskild anledning att pröva lämpliga åtgärder för sin egen säkerhet. För dagen bör i vårt land särskilt prövas dels frågan om en försvarspakt mellan de nordiska staterna, dels vilka förändringar som är nödvändiga för att framtinga en verklig solidaritet mellan de till folkförbundet anslutna staterna. Enligt min mening bör folkförbundet inkallas för att dryfta läget och Sverige bör där framföra förslag, dels om revision av pakten som omöjliggör att maskerade angrepp betraktas som varande utanför N. F:s intresseområde, dels om sådana förändringar, som framtinga ett solidariskt stöd åt den överfallne, dels slutligen om åtgärder för att göra slut på interventionen i Spanien, då Spanien uppenbarligen är det pris, som Italien begärt för att tolerera den tyska annekteringen av Österrike. Därjämte är det nödvändigt att förhandlingar omedelbart inledas mellan de nordiska staternas regeringar för att åstadkomma en nordisk solidaritetsfront gentemot angrepp på ett eller flera nordiska länder. Ett nordiskt försvarsförbund i samverkan med de stater som önska bevara freden, framstår i dag enligt min mening som en nödvändighet.

Med hänvisning till detta anhåller jag om kammarens tillstånd att till excellensen, ministern för utrikes ärendena få framställa dessa spörsmål:

Ämnar regeringen framföra krav om att folkförbundet inkallas och med kortaste tidsutdräkt behandlar det förändrade läge som uppstått genom Österrikes annektering?

Ämnar regeringen taga något initiativ i syfte att göra slut på de västeuropeiska staternas och folkförbundets undfallenhetspolitik?

Anser ej regeringen att det inträffade motiverar sådana förändringar i folkförbundets pakt, som dels skärper solidaritetsförpliktelse, dels fastslår förpliktelsen att ingripa även vid maskerade angrepp mot någon av medlemsstaterna?

Ämnar regeringen föreslå några åtgärder för åstadkommande av ett nordiskt försvarsförbund?

Jämväl denna anhållan bordlades.

§ 11.

Slutligen gav herr talmannen på begäran ordet till herr **förste vice talman**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att å morgondagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden uppföras först konstitutionsutskottets utlåtanden nr 6 och 7 i nu nämnd ordning, därefter statsutskottets utlåtande nr 6, därefter statsutskottets

utlåtande nr 4 och därefter övriga ärenden i den ordning, i vilken de förekomma å dagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

§ 12.

Till bordläggning anmäldes andra lagutskottets utlåtande, nr 24, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckt tillämpning i visst avseende beträffande statens arbetare av lagen den 26 juni 1936 (nr 383) angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete, dels ock motion om viss ändring av nämnda lag.

§ 13.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 101, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av vissa anslag under femte huvudtiteln;

från bevillningsutskottet:

nr 102, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 § 1 mom. tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316); samt

från jordbruksutskottet:

nr 105, i anledning av väckt motion om ersättning till förste statsmeteorologen Bruno Rolfs dödsbo för vissa av Rolf havda utgifter för uppehållande av arbetet vid Vassijaure (numera Abisko) naturvetenskapliga station;

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från viss betalningsskyldighet på grund av statsbidrag till ett sjösänkingsföretag av sjön Suolojaure i Ärvidsjaurs socken av Norrbottens län; och

nr 107, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsunderstöd till ett torrlägningsföretag inom Millesviks och Eskilsäters socknar av Värmlands län.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag.

§ 15.

Avgåvos följande motioner, nämligen av

herr *Johansson* i Mysinge *m. fl.*, nr 384, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 127, angående folktandvård;

herr *Lundqvist*, nr 385, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 180, angående anslag till påbörjande av vissa till Stockholms garnison hörande truppförbands och anstalters utflyttande till Järvafältet; och

herr *Lindahl m. fl.*, nr 386, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 169, med förslag till förordning om tillägg till förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Andersson</i> i Malmö	under 5 dagar fr. o. m. den 17 mars,	
› <i>Törnkvist</i>	› 10 › › › 17 › och	
› <i>Lindberg</i> i Umeå	› 4 › › › 17 › .	

Kammarens ledamöter åtskildes därefter kl. 4.43 e. m.

In fidem
Sune Norrman.